

αὐτοῦ θεότητι ὁ αὐτὸς ἔσται, τῷ ταῦτόν εἶναι δεῖν ἐν τῷ Θεῷ τό τε ὑποκειμένον, καὶ τὴν φύσιν ἤτοι τὸ εἶδος, ἵνα μὴ σύνθετος ᾗ. Ταῦτόν δὲ εἰπεῖν, τῇ θεότητι ὁ αὐτὸς ἔσται, διὰ τὰ εἰρημένα, καὶ εἰς ἔσται Θεὸς μόνος¹, καὶ μια θεότης οὕτω. Εἰ τοίνυν εἰς ἐστὶ Θεός, καὶ μάλιστα εἰς διὰ τὴν ἄκραν ἀπλότητά τε καὶ τελειότητα, οὐχ οἶόν τε πλείους εἶναι θεοὺς οὐδεμιᾶ μηχανῆ, οὔτε τοὺς αὐτοὺς αὐτῷ καὶ ἀλλήλοις θεότητι, οὔτε οὐ τοὺς αὐτούς. Πῶς δ' ἠγνόηκας, ἄνθρωπε, ὅτι πᾶσα ἡγεμονία τῆς ἐνότητος ἐφίεται φύσει; Ὅθεν κὰν ταῖς ἀρχαῖς, ἰσχυρότατον, ἅμα δὲ καὶ χρησιμώτατον ἢ βασιλεία ἐστίν, ἔννομος τυγχάνουσα μοναρχία· καὶ πολλοὶ μὲν ὑπηρετοῦνται τῷ βασιλεῖ, δι' ὧν τὴν ἀρχὴν αὐτὸς κατακοσμεῖ πᾶσαν, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν² οὔτ' ἐστὶν οὔτε λέγεται βασιλεὺς, πλὴν αὐτοῦ. Κὰν τῷ σώματι δὲ, πλειόνων ὄντων μελῶν, μία μόνη ἐστὶ κεφαλὴ. Καὶ ἐπὶ πάντων ἀπλῶς τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ πρώτῳ³ ἢ ἐνότης οἰκείως ἀνταποκρίνεται· καὶ διὰ ταῦτα πολλῷ μᾶλλον δεῖ τὸν Θεὸν πάντων αἴτιον ὄντα, καὶ ἓνα μόνον ὁμολογεῖν, ᾧ καὶ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ τιμιώτερα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἄπειρός ἐστιν ἢ ὑπεροχῇ· οὐ γὰρ τάξει μόνη καὶ αἰτία προέχει, τᾶλλα σύμφυτος ὧν, ὡς τοῖς μέλεσιν ἢ κεφαλῇ, ἢ⁴ τῆς αὐτῆς τυγχάνων οὐσίας, ὥσπερ τοῖς βασιλευομένοις ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ὡς οἰκοδόμος ἔχει πρὸς τὴν οἰκίαν, ὁμοιουμένην τῷ ἐν αὐτῷ εἶδει τῆς

1. Abest μόνος e codice 1289, in altero superscriptum est, tanquam casu elapsum.

2. Abest αὐτῶν e cod. 1289, in altero ad marginem ascriptum est eadem manu.

3. In codice 1294 superscripta sunt verba καὶ τῷ πρώτῳ, quæ in 1289 desiderantur.

4. Codd. ἢ, ubi nos ἢ.

βουλήσεως' και τῆς τέχνης, και πολλῶ θεϊότερόν τε και ὑψηλότερον. Διὸ ποιεῖ μὲν ποτε ὁ τέκτων και τὸ τῆς τέχνης ὄργανον, χρῆται δὲ γενομένῳ πρὸς ὃ δήπου γέγονεν ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐχὶ και τὴν οἰκοδομικὴν ἐντίθησι δύναμιν, οὐδὲ τέκτονα ἄλλον αὐτὸ ποιεῖ, οὔτ' ἴσον, οὔτ' ἐλάττωνα ἑαυτοῦ. Οὕτω και ὁ Θεὸς ποιεῖ μὲν τῇ ἀγαθότητι και τῇ βουλήσει ἄλλα ἄλλων τιμιώτερα κτίσματα, ὧν ταῖς ὑψηλοτέροις και πλέον τὸ αἰτιῶδες δίδωσι και δραστήριον· ἀλλ' οὐ θεοὺς ἄλλους ταῦτα ποιεῖ, οὐδ' ἄλλους δημιουργοὺς, οὐδὲ φύσεων ὅλως παραγωγούς· ὀργανικὸν γὰρ αὐτοῖς και ὑπουργικὸν τὸ αἰτιῶδες ἐντίθησιν, οὐχ ἧ προσῆκει δημιουργοῖς. Θεοὶ δ' ἂν ἦσαν, ὡς ὑμεῖς βούλεσθε δήπου, εἰ τῇ ὁδῷ τῆς φύσεως προῆγεν αὐτούς· οὕτω δὲ προηγημένοι, κὰν ὁμοιοι παντάπασιν ἦσαν τῷ προαγαγόντι, και οἱ αὐτοὶ τῇ θεότητι· αὐτοῦ μὲν τῷ προῆχθαι διαφέροντες μόνῳ, ἀλλήλων δὲ τῇ τάξει τῆς προαγωγῆς, ὡς ἐπὶ πάντων ἔχει τῶν συνωνύμως τι προαγόντων, και τῷ εἶδει τῆς φύσεως. Ἀλλὰ και οὕτως ἀδύνατον πλείους ἂν εἶναι θεοὺς, πολλῶν ἕνεκα. Σὺ δὲ και τῇ ταυτότητι τῆς τῆς φύσεως και βουλήσεως ἐν Θεῷ κατακέχρησαι πρὸς τὸ δεῖξαι τὰ τῆς θείας βουλήσεως ἔργα τὰ αὐτὰ και τῆς θείας φύσεως εἶναι καρπούς· εἶτα τοὺς καρπούς τῆς θείας φύσεως διακρίνεις αὐτῆς τῇ φύσει· εἶτα και οὕτω δίδως αὐτοῖς τὰ τῆς θείας ἐξαιρέτα φύσεως, και θεοὺς και ἀρχοντας τῷδε τῷ παντὶ ἐφιστᾶς· οὐ μόνον τὴν σὴν πολυθεῖαν βεβαιῶν οὕτω, ὡς οἶει (ἄχυροῖς δὲ μᾶλλον οὕτω και ἄχυρον οὔσαν), ἀλλὰ και τῇ ἡμετέρα πίστει μαχόμενος. Ἄγνοεῖς δὲ ὡς ἡ φύσις και ἡ βούλησις ἐν Θεῷ

1. Cod. 1294, θελήσεως, sed incuria scribentis: nam uterque codex paulo infra, βουλήσει, non θελήσει.

διακεκριθῶν εἰδικῶς καὶ τῇ φύσει τοῦ πράγματος Διὸ καὶ δύναται πράχθῃ δι' αὐτῶν διακεκριμένα τῇ φύσει καθάπαξ, τῆς ἐν τῇ αἰτία κουφοτέρας διαφορᾶς ἐν τοῖς αἰτιατοῖς εἰς πλεῖστον ὄγκον ἡκούσης, καὶ μηδὲ τὴν θείαν ἀπλότητα παραβλάπτῃ. Ἄ δὲ περὶ τῶν θεῶν σου συνείρεις λοιπὸν, τοὺς μὲν λέγων αὐτοῦ Διὸς παῖδάς τε καὶ ἔργα, ὧν δὴ πρῶτον εἶναι τὸν Ποσειδῶν, τοὺς δὲ παίδων τε παῖδας καὶ ἔργων, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας, τὰς δὲ θηλείας, καὶ νόθους τε καὶ γνησίους, καὶ ὀνόματα τούτων τιθεῖς, καὶ τάξεις ὑπὲρ τε οὐρανὸν αὐτὸν καὶ τῷ παντὶ τῷδε, καὶ δράσεις, ταῦτα, πρὸς τῷ μηδὲν αὐτῶν τοῖς πρέπουσι περὶ Θεοῦ λογισμοῖς συμφωνεῖν, καὶ ἄλλως ἀδύνατά τε καὶ ἀσύστατα εἶναι, ἔτι καὶ σὺν οὐδεμιᾷ τίθενται προφάσει γοῦν ἀποδείξεως, ἀλλ' ὡς ἂν τις ἀκούσειέ τοι μύθους ἢ ὀνειρούς διηγουμένου. Ὅθεν, εἴ τις αὐτὰ διελέγγειν βουληθείη κατ' ἕκαστα, ἴσον ποιήσει τῷ πρὸς μύθους ἢ ὀνειρούς ἀγωνίζεσθαι βουλομένῳ. Θεμελίους δὲ τοιοῦτοις καὶ ὅμοια δι' ὅλου σοι τοῦ συγγράμματος ἐπιεικοδομεῖς, ὧν χεῖρω τὰ τελευταῖα, καὶ μηδ' ἀκοαῖς εὐσεβῶν ἀνεκτά. Ἄλλ' οἱ μὲν σοφοὶ σου καθηγεμόνες ἔξουσί τινα καὶ καταφυγὴν· οὐπω γὰρ τοῦ θείου φωτὸς τὴν ἀνθρωπίνην τότε καταλάμψαντος φύσιν, πειρώμενοι τῆς ἀληθείας, τὸ μὲν ἄκοντες, τὸ δ' ἐκόντες διήμαρτον. Φαμέν δὲ ἐκόντες, ὅτι τὰς τῶν ἰδιωτῶν εὐθύς προεστήσαντο γνώμας, οὐκ αὐτοῖς πρῶτοι σφίσι εὐρόντες ἐξέδωκαν ἃ δεοί γ' ἂν περὶ τοῦ θείου φρονεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοῖς στοίχειοις οὕτως ἀπέδότη τὸ σέβας, εἶτα τοῖς ἀστροῖς ὑπ' ἄλλων, εἴτ' οὐρανῷ, εἶτα προϊάντων, ψυχαῖς, ἃς συνῆψαν ἐκείνοις τοῖς

1. Cod. 1289, inverse, λογισμοῖς περὶ θεοῦ.

σώμασιν, οὐρανῶ τε φημι καὶ τοῖς οὐρανόις, εἶτα φύσσειν ἄλλαις σωμάτων πάντα κεχωρισμέναις· οἱ δ' ὕστεροι πάντα μίξαντες, Θεὸν μὲν ἓνα ὑπεριδρύουσι λόγῳ καὶ τῷ δοκεῖν, ὑπ' ἀληθείας ἠναγκασμένοι, τὰ δ' εἰρημένα πάντα συντάττουσιν αὐτῷ, καὶ θεότητος αὐτῷ καὶ δημιουργίας καὶ παντός ἁξιώματος θεοὺς μερίτας ποιοῦσιν, εἶτα καὶ τὰς ἄλλας συνάπτουσιν ἀτοπίας· οὐ γὰρ ἠδύνατο χωρίζειν ταύτας τῶν ἄλλων, ἐξ ὧν τὴν ἀρχὴν ἐκεῖνα εἰλήφει. Ἐκεῖνοι μὲν οὕτω. Σὺ δὲ τί παθὼν, ἄνθρωπε, τὴν ἀληθῆ θεολογίαν πάτριον ἔχων, ἐπὶ τὴν ἀσύστατον μᾶλλον ὤρμησας φλυαρίαν, καὶ ταύτῃ τὴν ὄλην σπουδὴν ἀπέδωκας; Τί, τῆς ἀληθείας ἅπασαν καταυγασάσης τὴν γῆν, αὐτὸς προσείλου τὸ σκότος; Τί σαπροῦς καὶ φυγάσι καὶ πολλὰ χόθεν ἐληλεγμένοις, καὶ μηδεμίαν ἰσχύον ἔτ' ἔχουσιν ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς, προσέθευ δόγμασιν, ὥσπερ σοὶ μόνῳ τῶν ἑλληνικῶν πεφυλαγμένων βιβλίων; Ἄ, τῆς φωνῆς τε χάριν, καὶ τοῦ μενόντων ἐλέγχεσθαι μὲν τὴν ἀτοπίαν αὐτῶν, τὴν καθαρειότητα δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀναλάμπειν θεολογίας, ἔσωζον οἱ πατέρες ἡμῶν, πάνυ καλῶς εἰδότες, ὡς αὐδεῖς ἔσται λίαν ἀπλοῦς, ὥστ' ἀντὶ τοῦ καταγνῶναι, μᾶλλον ἀσπάσασθαι. Τίς ἀπολογία σοι πρὸς τὸν τῆς ἀληθείας ἔφορον ἔσται καὶ πᾶσαν ἀληθείας καὶ νοῦ μετέχουσιν δίκην, ἐκ μέσης τῆς σωτηρίας πρὸς τὸν βόθρον αὐτομολήσαντι, εἶτα καὶ προσδοκῆσαντι μόνῳ τὴν τσοῦτοῖς ἔτεσι τεθνηκυῖαν πολυθεῖαν ἀναστήσειν αὐθις, καὶ ὅσα κατὰ τῆς σῆς ψυχῆς προσεδόκησας; Ἦπου γὰρ εἰ οἶός τε ἦσθα, καὶ τῶν δεινῶν ἂν ἐκεῖνων τυράννων ἐμιμήσω τὴν βίαν καὶ τὴν τῶν μαρτυρίων ὁδὸν Χριστιανοῖς αὐθις ἀνῆκας ἂν. Μᾶλλον δὲ καὶ πέπραχας ἅπαν τὸ ἐπὶ σοί· ἐν μιᾷ γὰρ τῶν ὑστάτων σοι ὑποθέσεων, καὶ κτείνειν νομο-

θετεῖς τοὺς τοὺς νόμοις τούτοις ἀντιλέγειν βουλευσομένους· οὐ τοῦτο μόνον ὁμοιωθεῖς τῷ τῆν προφητῶν καὶ νομοθετῶν ἀρπάσαντι τάξιν¹, παραχωρήσει Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τῶν γάμων λόγοις, καὶ στρατειῶν, καὶ θυσιῶν, καὶ τροφῶν, καὶ ποτῶν, καὶ εὐχῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ τῷ σκοπῷ πρὸ πάντων τοῦ ἐγχειρήματος. Καίτοι δυοὶ τοῖς μεγίστοις καὶ κείνός σου πάνυ πλεονεκτεῖ. Θεὸν τε γὰρ ἓνα μόνον διδάσκει, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἡμῶν δόγμασι πάνυ τοι μάχεται, καὶ τὴν ἀρχὴν εἶχε συμπράττουσαν τῷ τολμήματι, καὶ τὴν ἰσχύον τοῦ χρῆσθαι τῷ ξίφει, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ κατορθῶσειν πρῶτον λαβῶν, οὕτως ἤλπισεν ἀνύσειν ὧν ἐπεθύμει· ὥστε σοῦ ταύτη καὶ φρονιμώτερος ἦν. Σὺ μὲν ἄρα θρηῶν ἄξιός πασι τοῖς εἰδόσι τε καὶ πεφιληκόσιν, ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς ἐσμεν, μαρτυροῦντος ἡμῖν τοῦ Θεοῦ, δι' ὃν σοι μόνον εὐλαβῶς προσεκερούσαμεν, ἄλλως ἐπαινοῦντές τε καὶ τιμῶντες. Τὸ δὲ σὸν βιβλίον ἀφανιστέον, μὴ καὶ ἄλλοις ἴσως τοῦ θρηνηῖσθαι πρόφασις γένηται, καὶ τῷ συγγεγραφότι διηνεκοῦς ἀδοξίας, χερσὶν εἰδόντων ἐμπίπτων.

Ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον, ὡσπερ δὴ παρόντα, εἰπὼν, καὶ τὸ βιβλίον αὐθις συμπύξας, ἀνέπεμψα τῇ θαυμαστῇ βασιλίσσῃ², ἐπιστείλας αὐτῇ διδόναι πυρί. Ἡ δὲ αὐτὴ πρὸς ἡμᾶς ἀναπέμψασα, ἡμῖν ἔφη μᾶλλον πολλαχόθεν προσήκειν, τὴν εἰς τὰς τῶν ἀποστατῶν συγγραφὰς ποιήνῃ κατεργάζεσθαι. Ἐβουλόμεθα μὲν οὖν εὐθύς ἓνα τοῦ βιβλίου μέρη φυλάξαι, ὅσα φυσικῆ τε καὶ λογικῆ καὶ ταῖς τοιαύταις ὕλαις ἀνήκει· ἀλλὰ καὶ δεύτερον τούτου χάριν ἐπιδραμόντες, οὐδεμίαν τῶν ὑποθέσεων εὐρομεν ἀπῆλ-

1. Mahumetes innuitur, cum quo Plethonem pariter confert Georgius Trapezuntius, libro alias citato. — 2. Cod. 1294, βασιλίδι.

λαγμένην κακοῦ· οὐ μόνον τῶ πάντα πρὸς τὴν πολυθείαν ἐξεπίτηδες ἀναφέρειν, ἀλλ' ὅτι καὶ ψεῦδός τι τοῖς περὶ πάντων λόγοις ἐγκατεμέμικτο. Περὶ ψυχῆς γὰρ λέγων ἀθανασίας, τὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸν βίον ἐπανόδους αὐτῶν ψυχῶν ἐν χρόνων τακταῖς περιόδους, ὡς δύναται, κρατύνειν πειρᾶται, ἃς οἱ πολλοὶ μετεμψυχώσεις φασί, καὶ εἰς τὸν οὐράνιον τόπον οὐδέποτε ταύτας ἀνάγεσθαι ἀξιοῖ, καὶ χεῖρω ἄλλα προστίθουσιν. Οἰκονομίας δὲ περὶ πραγματευόμενος, ἐνὶ ἀνδρὶ πλείους γυναῖκας ἀξιοῖ συνάπτεσθαι τε καὶ συνοικεῖν. Καὶ οὐδὲν ὅ,τι οὐ φαυλότητος εἰς τὸν ἀνθρώπινον εἰσάγει βίον. Ὅπου τέ τινος τῶν ἡμετέρων ἐθνῶν ἢ νόμων ἀντιπράττοντος αἰσθαιτο ταῖς αὐτοῦ, ὡς σοφιστῶν καὶ γοήτων κατηγορεῖ καὶ ἀφρόνων, τῶν τε θεμένων, τῶν τε προσεχόντων αὐτοῖς. Καὶ πάσας αὐτῶν τοῦ βιβλίου τὰς ὑποθέσεις πολλῆς κατὰ Χριστιανῶν πικρίας ἐπέπλησε, λοιδορῶν τὰ ἡμέτερα, οὐκ ἀντιλέγων, ὥσπερ τὰ οἰκεῖα τιθεῖς, οὐκ ἀποδεικνύων. Ὅθεν οὐδὲν τοῦ βιβλίου μέρος ὕστερον ἔδοξε μοι καταλείπτειν εὐσεβῶν ὄψεσιν, ὠφέλειαν μὲν οὐδεμίαν, σκάνδαλον δὲ ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς ἐνθεῖναι δυνάμενον. Τὸ δὲ, καὶ χωρὶς τῶν ἀτόπων τούτων παρενηκῶν, μηδὲν ἀκαταίστοφαις πρέπον ἐνεῖναι ταῖς ὑποθέσεσιν, ἀλλὰ παχυτάτης φρενὸς τυγχάνειν ἅπαντα τόκους, ὅθεν μηδενός τινος ἀγαθοῦ στέρησιν ἐπενεγκεῖν ἂν ἀνθρώποις τὴν τοῦ βιβλίου φθοράν, τοῦτο φειδοῖ τῶν ἀνοήτων λέγειν οὐ χρή. Διὰ ταῦτα τοίνυν, καὶ ὅτι οὐ πατρόθεν τιοῦτος ἦν, ἀλλ' ἀποστάτης, καὶ ὅτι πάνδεινος ἀγροικία τὸ ἡμέτερον νῦν ἔχει γένος, οὐκ ἀφανισμοῦ μόνου χάριν, ἀλλὰ ποινῆς εἰνεκα μάλιστα,

1. Codd. de more suo, αὐτῶ, sic, leni spiritu.

δοθῆναι πυρὶ πεποιήκαμεν τὸ βιβλίον. Ἦν δ' ἅπαν χειρὶ γεγραμμένον ἐκείνου'. Ἐπεὶ δὲ καὶ λίαν εἰκὸς, ἄλλοθὶ που τὸ ἴσον² ὑπάρχειν ὑπὸ τοῦ τῶν ἐκείνω φαιτησάντων ἢ ζώντος ἢ τελευτήσαντος ἐκγραφέν, παρακαλεούμεθα πᾶσιν ὡς³ ἀπὸ Θεοῦ, εἴποτε καὶ ὅπουδῆποτε εὐρίσκοιτο ἢ ὄλον τὸ βιβλίον ἢ μέρος ἐκγεγραμμένον ἐν τινι τῶν Χριστιανῶν, πυρὶ μὲν φθεῖρην αὐτὸ τὸν ἔχοντα· κρύπτοντα δὲ καὶ ἐαλωκότα, μετὰ μίαν⁴ καὶ δευτέραν παραίνεσιν, εἰ μὴ παρρησία βούλοιτο κακίην, εἶργειν τὸν τοιοῦτον ἀπάσης τῶν Χριστιανῶν κοινωνίας. Ἐκείνω μὲν οὖν τῷ πένητι δακρύων ἐπαψήκαμεν ρεύματα, καὶ πολλὰ κατηρασάμεθα τῆς ἡμέρας, ἐν ἧ τὸ βιβλίον ἦλθεν ἡμῖν. Τί γὰρ ἡμῖν προσέδει νῦν τοιοῦτου θορύβου; Ὡσθ' ὑπὸ τῆς ἄγαν εὐγνωμοσύνης ἦν ὁ Θεὸς ἔδωκε, κἂν ἐδεήθημεν αὐτοῦ ταπεινῶς, εἰς ὃν ὁ πένης ἐξύβρισεν, εἰ οἶόν τε ἦν, ἀφειθῆναι τὰς ποινὰς τῆς βλασφημίας αὐτῷ. Σοὶ δὲ, εὐσεβῆς καὶ λογία ψυχῇ, καὶ ἡμῖν πλείστου ἀξία, χάριν εἰδότες, ὡς, δι' ὧν ἐπέστειλας, πρὸς τὸν ὑπὲρ τούτων λόγον κινήσαντι, καίτοι πολλαῖς νόσοις καὶ φροντίσι συνεχομένους, εὐχόμεθα καὶ παρὰ Θεοῦ εὐζωίαν μὲν ἐνταῦθα, εὐδαιμονίαν δὲ μετὰ ταῦτα, πρὸς ἣν τὸν βίον⁴ συντείνεις πάντα σοφῶς. Καὶ σὺ δὲ εὐχου ἡμῖν ταχίστην ἀπαλλα-

1. Ad hunc locum in margine codicis utriusque Parisiensis additum legitur eadem manu: Τοὺς τῶν ὑποθέσεων πίνακας μόνους ἀρῆκαμεν ταῖς σανίσιν μένειν προσδεδεμένους, καὶ τοὺς ὕμνους πρὸς τῷ τέλει τῶν ἐκείνου θεῶν ὅπως σωζομένων αὐτῶν μηδεὶς ἔχη ποτὲ τῆς ἡμετέρας καταφενύσθαι κρίσεως· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀποσπασθὲν ἐπαφειθῆ πυρὶ, καὶ πολλῶν ἐπ' ὄψει ταῦτα ἐγένετο.

2. Codd. ἴσον. — 3. In codice 1289 prius scriptum erat πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπὸ θεοῦ, sine ὡς, emendavit autem ipse scriptor.

4. Cod. 1289 post βίον addit σοι, sine causa.

γὴν τῶν τῆς ζωῆς ταύτης κακῶν, καὶ σὺν ἀρετῇ ἰ· ἀμὴν.

Ἐρῶσο.

XX.

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ,

ἐκ τοῦ κατὰ ἀθέων ἦτοι αὐτοματίστῳ

..... Εἰ γὰρ¹ πού τις γέγονε² πρὸ μικροῦ τὴν Ἑλληνικὴν πολυθείαν αὔθις ἐθέλων³ ἀνανεοῦν, δι' ἀμβλύτητα μὲν διανοίας τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐπεπόνθει. Ἀμβλύτεροι δ' ἂν εἶεν, εἰ πού τινες, ἐκείνῳ προστεθειμένοι, τὴν ἐξόριστον πλάνην ἀντὶ τῆς ἀληθεστάτης καὶ κοινῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης αἰροῦντο. Καὶ ἡμεῖς κατὰ τῆς ἀβουλίας ἐκείνου πλεῖστα συνεγραψάμεθα, οὐκ ἐκείνου⁴ καὶ ὧν ἠδουλέσχει κατὰ τῆς ἱερᾶς ἀληθείας φροντίζοντες, ἀλλὰ

1. Voces duæ sequentes, ἀμὴν et ἔρῶσο, absunt ex codice 1289, in altero legendæ.

2. Ex editione W. Gass, in opere cui titulus, *Gennadius und Pletho*, Bresl. 1844, in 8°, collatis etiam a nobis codd. iisdem, quos supra diximus, Paris. 1289 et 1294. In titulo, quem codices diversum et longiorem habent, cognomen monachi recte sibi tribuit Gennadius, abdicato patriarchatu, in cœnobio tum degens, quod et codex Parisiensis 1289 in margine inferiori declarat scriptoris ipsius manu: Ἐγράφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου ἐν τῷ ὄρει τῶν Φεβρῶν, sicut fere supra, pag. 412, not. 1.

3. Ed. γέγονεν.

4. Sic ed. et 1294, ubi 1289, ἐθέλων αὔθει, inversis verbis.

5. Ed. οὐκ ἐκείνων δὲ ὧν ἠδουλ. Sed codd. ut nos.

τῆς τῶν πλείστων ἐν τῷ γένει νῦν ἀμαθίας, τῷ πάλαι τε¹ καὶ πρὸ μικροῦ σοφωτάτῳ, δι' ἣν καὶ κινδυνεύσειεν ἄν τις τῶν ἀπλουστέρων, τῇ ψευδεὶ περὶ τῆς ἐκείνου σοφίας φημὶ πευθόμενος. Μαθημάτων μὲν γὰρ τῆς ὑπτιότητος μόνης μετέσχευ, ἄλλο δ' οὐδὲν ἄξιον αὐτῶν² τε ἀπάνατο καὶ τῆς ἐπικουσμύσης ταῦτα σοφίας. Εὐφραδίας δὲ ἐπεμεληθη μὲν καλῶς τῆς ἀρχαίας, ἀλλ' ἐν ἀσεβεστάτῳ καὶ ἀφρονεστάτῳ³ συγγράμματι· ἦν ἡ Λατίνων παροιμία⁴ διὰ τοῦτο προσηκόντως τιμᾶ ἐν τοῖς εἰλικρινῶς⁵ καὶ μόνης αὐτῆς ἐπιμεληθεῖσιν. Ἐν τούτοις μὲν οὖν κἂν εἴγε τις αὐτὸν ἐπαινεῖν. Οὕτω δ' ἀπλοῦς πάνυ καὶ τῶν χυδαίων οὐδὲν σχεδὸν διαφέρων ἦν περὶ τὸ δύνασθαι κρίνειν ἀληθείας πέρι καὶ ψεύδους, ὥστε καὶ παῖς αὐτὸν ἐξηλεγγεν ἄν, καὶ παιδὶ ἀντιλέγειν οὐκ ἂν οἶός τ'⁶ ἦν πειραστικῶς ψευδομένῳ· διὸ καὶ τὴν πλάνην ὑπέστη ταύτην, καὶ ἡμεῖς τῆς ἀρίστης ἐκείνου Νομοθεσίας (οὕτω γὰρ ἐπέγραφε τὸ βιβλίον, οἰκείαις χερσὶ γεγραμμένον) δημοσίαν τὴν τε ἀντιλογίαν ἐποίησάμεθα, καὶ τὴν ποιήν, πυρὶ παραδόντες. Ἠνάγκαζε δὲ ἡμᾶς ὁ τοῦ δι' ἡμᾶς τὴν ἡμετέραν φύσιν προσειληφότος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ

1. Ed. τε omittit, quod dant ambo codd.

2. Ed. αὐτῷ τε.

3. Sic ed. et 1294, pro quo 1289, inversis verbis, ἀφρονεστάτω καὶ ἀσεβεστάτω.

4. In margine codicis 1289 scriptum legitur· Παροιμία Λατίνων· πούρους γραμματικούς πούρους ἄσινους· εἰλικρινῆς γραμματικός εἰλικρινῆς ὄνος, additumque latinis literis, « purus grammaticus, purus asinus, » ita bis et ter indigitante Gennadio proverbium latinum, quod ipse videtur in Italia didicisse.

5. Cod. 1289 inversis verbis ita legit : ἐν τοῖς μόνης αὐτῆς εἰλικρινῶς ἐπιμελ. et fortasse rectius.

6. Ed. οἶός τε non elidit.

τῆς ἀρίστης ἐκείνου νομοθεσίας πόθος καὶ φόβος, οἷς ἰκανοποιῶντας οὐκ ἂν προσῆκεν ἄλλως ποιεῖν.

Τῶν μὲν οὖν πολυθέων ἐξελέγχειν τὴν πλάνην διὰ ταῦτα νῦν οὐ καιρὸς, ἀρκούντως τε ἐληλεγμένης ὑπ' αὐτοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τὰ θεῖα φρονούντων, καὶ νῦν ὑπὸ γωνία μόνον καὶ σκότει πολυθεούντων ἴσως ὀλίγων, ὅτι μὴ τολμῶσιν ἀναιδεύεσθαι κατὰ τῆς πανταχοῦ κρατούσης ἀληθείας, κ. τ. λ.